

Gravmindet som et privat, offentligt og historisk sted

Af Thorkil Sohn

Menighedsrådsmedlem og tidligere kirkeværge, Husby Kirke v. Ulfborg

Seminarets titel henviser til "gravminder" – jeg betragter ikke kun denne titel som dækkende selve "stenen" – men faktisk er hele gravstedet et gravminde, ja, i videre forstand hele kirkegården.

Overordnet set skal vi huske, at gravsteder og kirkegård ikke "kun" tilhører de efterladte – de enkelte gravsteder er ikke 100 % private, så den enkelte helt frit (egoistisk) kan gøre, som han/hun føler er nødvendigt for at takle sorg-situationen.

Kirkegården er også et offentligt og historisk sted. Det tilhører ikke kun gravstedsindehaverne – men også "egnen". Og kirkegården er en organisk enhed, udviklet langsomt og gennem små skridt og ændringer.

Jeppé Aakjær skriver i digtet om sin mor om kirkegården: "Så sagte med lågen jeg går." Det skal vi også (i overført betydning), når vi taler om ændringer vedr. gravsteder og kirkegård.

Mit fokus er altså gravmindet/kirkegården ikke bare som et privat sted – men også – og især - som et offentligt og historisk sted.

Flere forhold i vore dage er med til at udslutte eller hindre det historiske/ikke private islæt.

Jeg vil nævne tre punkter.

Det standardiserede system

På en eller anden måde virker lovgivning, overenskomster med graverne, opmålingen af hvor mange ansatte der kræves

på en kirkegård, forsøg på at samordne takster og vedtægter osv., ja, på en eller anden måde virker alt dette sammen. Det skaber en bestemt måde at vedligeholde kirkegårde på – en tidkrævende måde med en meget høj grad af finish, en meget høj standard – alt er perfekt – næsten for perfekt. Man behøver bare at besøge andre lande – ja, man behøver ikke engang at gå uden for det danske rigsfællesskab – for at se, at man ikke har denne høje standard overalt.

Mit forslag er, at man må tilstræbe en højere grad af lokal selvforvaltning – så standarden kan gradueres efter egnens skik, naturforhold osv. PS. Der er ikke tale om et angreb på gravernes faglige rettigheder, selv om resultatet meget vel kan blive, at der skal bruges færre timer.

Det økonomiske

Flere og flere gravsteder vedligeholdes af kirken, bl.a. fordi de efterladte ikke længere bor på stedet og fordi vi jo på alle områder er vant til at betale for at få tingene gjort af "eksperter". Desværre er dette en dyr løsning – og mange steder er kontrakterne derfor på 25 år eller derunder – med det resultat, at vi på mange kirkegårde finder mindre og mindre, der er mere end en generation gammelt.

Løsningsforslag

Man kan måske skabe en ny slags gravstedskontrakter med fin vedligeholdelse i f.eks. 20 år og så en reduceret vedligeholdelse i yderligere f.eks. 25 år til en billig pris. Som kirkeværge har jeg ofte erfaret, at folk gerne ser gravstedet bevaret, når vi sender meddelelse om nedlæggelse. Men man kan ikke 20-25 år efter et dødsfald samle penge ind fra arvingerne – det skal ske i forbindelse med skiftet.

Og så kan man – som i Husby – tilbyde at lade selve gravstenen stå på graven indtil en anden skal bruge den og så så græs eller lægge grus for at gøre det nemt at passe. I den efterfølgende debat ved seminaret blev dette angrebet – græs og grus er "grimt" – og de tomme gravsteder "stikker ud" som manglende tænder i et tandsæt". Denne indvending er der noget rigtigt i – man kan jo så lade buske og planter stå.

Det individualistiske

Tiden er blevet sådan, at vi for enhver pris skal skille os ud – selv i døden, hvor man jo ellers skulle synes, at nu er der ikke længere forskel.

Det stiller kirkegårdsbestyrerne overfor nye udfordringer – folk slår i større og større grad på deres "ret" til at indrette gravstedet, som de vil.

Vi må gøre os klart, at det ikke kun drejer sig om at skabe så fantasifulde og kunstneriske gravminder som muligt – selv om den håndværksmæssige/kunstneriske faglighed derved styrkes. Hvad den jo godt kan trænge til. Denne trang til at udtrykke sig, så man skiller sig ud, må indordnes under kirkegårdens betydning som historisk og kulturelt sted for alle. Og denne balancegang betyder, at folk må forstå, at menighedsrådene ikke kan godkende hvad som helst.

Frodig efterårsstemning på Ryslinge Kirkegård.
Fotos: Mette Fauerskov

